

ZNA NSTVENI SKUP »POVIJEST OKOLIŠA PODRUČJA REGIONALNOG PARKA MURA-DRAVA«

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju i Povijesno društvo Koprivnica u suradnji s Javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na područjima Koprivničko-križevačke i Međimurske županije organizirali su međunarodni znanstveni skup »Povijest okoliša područja Regionalnog parka Mura-Drava«. Ekohistorijski skup je po treći puta organiziran u Hrvatskoj. Prvi je organiziran u Zadru 2000. godine, a drugi, s temom »Ekohistorija Podravnog višegraničja (od cca. 15. stoljeća-1918. godine)«, organiziran je također u Koprivnici 2003. godine.¹ Oba su se prethodna skupa temeljila na multidisciplinarnom pristupu i dala vrijedne smjernice za daljnje djelovanje na području povijesti okoliša. Aktualni znanstveni skup okupio je 23 izlagača iz Češke, Mađarske, SAD-a, Slovenije i Hrvatske. Prvi dio znanstvenog skupa održao se 1. lipnja 2012. godine u Hotelu Podravina u Koprivnici, a drugi dio 2. lipnja 2012. na prostorima Regionalnog parka uz rijeke Muru i Dravu.

Izlaganja na skupu bila su podijeljena na šest tematskih cjelina: 1) Geografske perspektive, zaštita prirode i etika zemlje, 2) Primjeri zaštite iz drugih područja, 3) Ušće Mure, 4) Uz rijeku Muru, između Mure i Drave, 5) Iz povijesti Drave i 6) Prekogranična suradnja i regionalni identiteti. Prvi dio skupa počeo je izlaganjem Dragutina Feletara »Geografsko-demografske značajke Regionalnog parka Mura-Drava«. Uslijedilo je izlaganje Helene Hećimović »Savez udruga »Dravska liga« - prvi značajan utjecaj organizacija civilnog društva na donošenje odluka o zaštiti okoliša na području budućeg Regionalnog parka Mura-Drava«, na nju su se nadovezala izlaganja Željke Kolar »Zaštićeni dijelovi prirode Koprivničko-križevačke županije i Regionalni park Mura-Drava« te Mihaele Mesarić »Leopoldova Etika zemlje uz Muru i Dravu: razvoj zaštitarske etike na sjeveru Hrvatske«. Prvu tematsku cjelinu zaključila je Marina Kipson s temom »Preliminary results of bat survey along Mura and Drava rivers and directions for future monitoring«.

Drugu cjelinu otvorilo je izlaganje Paula Hirta »A brief history of river development and river conservation in the American West«. Frank Zelko nastavio je s »Rivers of Hope: how environmentalists protected rivers in Germany and Australia«, a Matija Zorn završio je cjelinu izlaganjem »Landscape altered by man as a protected area – Ljubljana moor case study«.

U trećoj cjelini izlaganja su imali Zvonko Kovač »Međa ušća, sutok rijeka u eko-kulturnom kontekstu«, Hrvoje Petrić »Prilozi poznavanju ušća Mure (16.-20. stoljeće)« te Goran Šafarek »Recentne hidromorfološke promjene na širem području ušća Mure u Dravu«.

Slijedio je četvrti dio skupa s priopćenjima Andreja Hozjana »Ob Muri, po Muri, Z Muro. Reka Mura na slovenskem v novem veku«, Andreje Talan »Čovjek i Mura – moguća istraživačka pitanja«, Aleksandre Đurić »Pet minuta do ponoći: studija o međuovisnosti vremena, okoliša i ljudi u ranom novom vijeku na prostoru između Mure i Drave« te Alekseja Milinovića »Kartografske percepcije rijeka Mure i Drave te njihovih pritoka na međimurskom vlastelinstvu od druge polovice XVI. do konca XVII. stoljeća«.

O povijesti dravskog područja izlagali su Ranko Pavleš »Ljudi i rijeka Drava u srednjem vijeku na sjeverozapadu Križevačke županije«, Dubravka Božić Bogović »Drava u opisima vlastelinstva Belje u drugoj polovici 18. i početkom 19. stoljeća«, Zlata Živaković-Kerže »Tržište i njegov utjecaj na regulaciju Drave i odvodnju slavonsko-dravske nizine«, Vladimir Šadek »Prilozi o utjecaju rijeke Drave na život stanovnika središnje Podravine u vrijeme monarhističke Jugoslavije – poplave, regulacije, prometni i komunikacijski problemi« te Nataša Kolar »Naravna in kulturna dediščina

¹ Hrvoje PETRIĆ, Drago ROKSANDIĆ, *Ekohistorija Drave: novi pristupi starim temama*, Ekohistorija rijeke Drave Zbornik s međunarodnog znanstvenog skupa, Koprivnica, 2011., 5.

ob reki Dravi med Ptujem in Središčem ob Dravi na primeru historiografije ptujsko-ormoškega območja«.

Prvo izlaganje posljednje cjeline skupa imao je Lóránt Bali »Preparations for receiving the EU Funds, or the dawn of the Croatian-Hungarian cross-border planning, with the special view on environmental sustainability projects«, u odsutnosti Đure Frankovića sažetak njegovog izlaganja »Drava, kao crta razgraničenja dvaju prostora – ovozemaljskog i onozemaljskog – u predajama dviju grupa podravske Hrvata u Mađarskoj« pročitao je Hrvoje Petrić. Znanstveni skup je zaključilo izlaganje Danijela Jukopile »Rijeka Mura – čimbenik oblikovanja regionalnog identiteta«.

Zaključni dio znanstvenog skupa bila je stručna ekskurzija, u subotu 2. lipnja, dijelovima koprivničke Podravine te donjeg i gornjeg Međimurja, odnosno prostorom Regionalnog parka Mura-Drava u Koprivničko-križevačkoj i Međimurskoj županiji.

Ekohistorija ili povijest okoliša u Hrvatskoj je relativno mlada znanstvena disciplina kojoj pristupaju i koju proučavaju uglavnom povjesničari i geografi. Međutim, u Europi i svijetu, ekohistorija je predmet proučavanja širokog spektra stručnjaka akademske zajednice, dakako, u prvom redu povjesničara, zatim geografa, ekologa, demografa, filozofa, antropologa, biologa itd. Stoga je ovakav međunarodni znanstveni skup, koji je okupio stručnjake s područja povijesti, geografije, biologije, ekologije i drugih znanstvenih disciplina, na kojem se kroz multidisciplinarni pristup pokušala približiti i razjasniti tematika povijesti okoliša područja Regionalnog parka Mura-Drava, velik doprinos jačanju te povijesne discipline u Hrvatskoj, a pogotovo njene regionalne komponente.

Tema skupa je kroz referate izlagača predstavljena u tri razine. Prva razina odnosi se na razumijevanje promjena u prirodi, druga na ljudske ekonomske aktivnosti i njihov učinak na okoliš, a treća na misao i intuitivne refleksije ljudi o prirodi.

S aspekta prve razine vrlo je zanimljivo bilo izlaganje Gorana Šafareka »Recentne hidromorfološke promjene na širem području ušća Mure u Dravu«. Autor je govorio o promjenama položaja samog ušća, kao i činjenici da će Drava u dogleđno vrijeme probiti novo ušće, oko 800 m uzvodno od njegova današnjeg položaja. Uz sve gospodarske aktivnosti koje se odvijaju na širem području sutoka Mure u Dravu, ušće Mure još je uvijek zadržalo prirodne značajke, u vidu mrtvica, kanala i brojnih rukavaca, ali i vrlo bogatih staništa koja posljedično donose znatnu biološku raznolikost. Istaknuto je i da u budućnosti nije potrebno rijeku čvrsto regulirati, već se minimalnim zahvatima, u vidu nasipa i ostavljanjem širokog pojasa poplavnih šuma topole i vrbe, koje su prilagođene na eroziju i poplavu, može stvoriti funkcionalna poplavna nizina. Dosadašnji i budući antropološki utjecaji na Muru i Dravu, prije svega se misli na hidroelektrane i regulacije, iziskuju i nova, sveobuhvatnija biološka, hidromorfološka i ekohistorijska istraživanja.

Ljudske ekonomske aktivnosti i njihov učinak na okoliš, s američkog je gledišta, opisao Paul Hirt u izlaganju »A brief history of river development and river conservation in the American West«. Autor je govorio o iskorištavanju rijeka na američkom Zapadu koje je započelo s prvotnim stanovnicima tog prostora, Indijancima, koji su koristili i mijenjali rijeke kopajući kanale za navodnjavanje i uzgoj poljoprivrednih kultura. U kasnijoj fazi indijanski način iskorištavanja rijeka preuzeli su bijelci. Od 19. stoljeća rijeke su se osim za poljoprivredu i ribolov počele sve više koristiti za plovidbu i izgradnju elektrana, a u proces se uključuje vlada, koja preko svojih inženjerskih odreda u američkoj vojsci, sudjeluje u regulaciji rijeka i izgradnji brana. Kako kroćenje vodene mase za potrebe stanovništva i gospodarstva ipak sa sobom nosi i negativne posljedice, poput promjene režima voda, mijenjanje tokova podzemnih voda, utjecaj na floru i faunu i drugo, krajem 19. stoljeća dolazi do nastanka konzervacijskog pokreta, a s njime i svijesti da se zemlja ne može smatrati neiscrpnim izvorom prirodnih resursa. Sredinom 20. stoljeća konzervacijskom se pokretu, u borbi za zaustavljanje gradnje brana i očuvanje rijeka u njihovu prirodnu stanju, priključuju i ekolozi.

Poveznicu ljudskog intelekta i svijeta prirode problematiziralo je nekoliko izlagača: Aleksandra Đurić govoreći o ljudskoj percepciji povezanosti vremena, okoliša i prirode u ranom novom vijeku; Danijel Jukopila kroz izlaganje o regionalnoj svijesti odnosno regionalnom identitetu koji nastaje iz osjećaja homogenosti područja, a može ga se kroz regionalnu prepoznatljivost usmjeriti, primjerice, prema agro ili ekoturizmu.

Svijest o (negativnom) utjecaju čovjeka na okoliš dovodi do povećanja interesa za povijest okoliša. Tome u prilog govori i posjećenost ovog znanstvenog skupa. Budući da je Regionalni park Mura-Drava proglašen 2011. godine, vrlo zanimljiva i aktualna tematika prikazana je s ekohistorijskog gledišta od strane stručnjaka raznih područja prirodnih i društvenih znanosti. Na taj se način javnost mogla upoznati s kulturnim, tradicijskim, geografskim, biološkim i drugim značajkama prostora Regionalnog parka. Izlaganja na skupu mogla bi poslužiti kao smjernice daljnjeg razvoja ovog prostora, ali i novih istraživanja jer su već na samom skupu otvorena neka nova pitanja: Sutok ili ušće?, Međimurje ili Međumorje?, Hoće li proglašenje Regionalnog parka osigurati zabranu izgradnje novih hidrelektrana? itd. Sva priopćenja sa znanstvenog skupa, u formi znanstvenih članaka, biti će objavljena.

Ana-Marija MARTAN

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VIII. / Broj 8
Zagreb - Samobor 2012.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Goran Đurđević (*Zadar*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil Inalcik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Burlington, VT, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2012.

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Zagreb

Na naslovnici / Cover:

Morfološke promjene ušća Mure (Goran Šafarek)

 Meridijani
IZDAVAČKA KUĆA

Izdano u Hrvatskoj, za nakladnika Petra Somek